

Tadeusz Gołgowski

Z PROBLEMATYKI IKONOGRAFII BISKUPÓW PACHORAS

Wykopaliska Polskiej Misji Archeologicznej przeprowadzane w latach 1961—64 w Faras, w Nubii Sudańskiej pod kierownictwem prof. K. Michałowskiego, przyniosły bardzo interesujące rezultaty. Najcenniejszym i najciekawszym ich wynikiem było odkrycie serii malowideł ściennych pokrywających mury katedry ukrytej we wnętrzu wielkiego kômu. Styl i motywy tych malowideł wskazują wyraźnie na wpływy sztuki bizantyjskiej i świadczą, że w pewnym okresie musiały istnieć pomiędzy Nubią a Bizancjum dość ścisłe związki pozwalające na przejęcie przez nią i adoptowanie do miejscowych warunków pewnych cech sztuki bizantyjskiej oraz niektórych bizantyjskich instytucji dotyczących organizacji Państwa i Kościoła. Pobieźny choćby przegląd malowideł z Faras pozwala nam stwierdzić, że wiele spośród nich stanowi rzadko spotykane lub wręcz unikalne przedstawienia świętych, a także nubijskich królów lub dostojników Kościoła. Interpretacja ikonograficzna tych przedstawień wymagać będzie długich i dokładnych opracowań z dziedziny ikonografii i liturgii. Artykuł niniejszy nie pretenduje do rangi ostatecznego opracowania tego problemu, pragnie jedynie zwrócić uwagę na pewne problemy związane z interpretacją ikonograficzną przedstawień z Faras¹.

Celem niniejszej pracy jest próba ustalenia pewnych szczegółów ikonograficznych dotyczących przedstawień biskupów Pachoras, a mogących mieć znaczenie dla określenia obrządku religijnego poszczególnych sportretowanych biskupów².

Ogólny przegląd malowideł z Faras pozwala nam wyodrębnić spośród nich grupę 14 przedstawień biskupich wyróżniających się spośród innych charakterystycznym strojem. Malowidła te będące przedmiotem badań reprezentują dobry lub bardzo dobry stan zachowania, pozwalający

---

¹ Artykuł ten jest częścią pracy magisterskiej napisanej pod kierunkiem prof. dr K. Michałowskiego w Katedrze Archeologii Śródziemnomorskiej UW w roku 1965.

² Za zwrócenie mi uwagi na pewne szczegóły dotyczące ikonografii biskupów obrządku wschodniego oraz udzielenie mi konsultacji pragnę w tym miejscu podziękować X. doc. J. Klingerowi z Chrześcijańskiej Akademii Teologicznej w Chylicach.